

Poutavé bylo vystoupení *prof. JUDr. Jaroslava Krejčího* z Lancaster University, čestného člena US, jehož přednáška se orientovala na „Kulturní a sociální kontrasty na cestě evropské integrace“. Poukázal na to, že integrační poslání Evropské unie se osvědčilo nejen vytvářením společného trhu a utvrzením společných principů právního řádu, ale také vyrovnáváním rozdílných stupňů ekonomického vývoje a životní úrovně v mezistátním i mezioblastním měřítku. Mezi přetrvávajícími problémy uvedl např. nepružný pracovní trh a růst kulturně nevstřebatelných přistěhovalců.

Dále vystoupil *prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc.*, z Ústavu pro dějiny umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze s přednáškou „České umění a evropská integrace“. V ní se především zaměřil na uplatnění českého umění v evropském kulturním kontextu, které bylo a je dlouhodobým problémem jak pro české umělce, tak pro kulturně politický výklad

vkladu českého národa do pokladnice evropské a světové kultury.

XII. valné shromáždění Učené společnosti ČR pokračovalo 16. května 2006 druhým dnem zasedání, které bylo pracovní a neveřejné. V dalším dvouletém funkčním období (2006–2008) bude Učenou společností řídit sedmičlenná Rada v čele se svým staronovým předsedou *RNDr. Jiřím Grygarem, CSc.* Dalšími členy Rady byli zvoleni: *prof. RNDr. Blanka Říhová, DrSc.*, *prof. PhDr. Ivan Hlaváček, CSc.*, *prof. Ing. Karel Štulík, DrSc.*, *prof. RNDr. Emil Paleček, DrSc.*, *doc. RNDr. Jan Konvalinka, CSc.*, a *prof. RNDr. Aleš Pultr, DrSc.*

Průběh i organizace XII. valného shromáždění Učené společnosti měly vysokou úroveň.

Podrobnosti o Učené společnosti ČR lze nalézt na internetové adrese: www.learned.cz.

- bt -

PROJEKT VYSOKOŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA (VYSPA)

V letošním roce získalo Centrum pro studium vysokého školství v Praze (CSVŠ) finanční podporu Evropského sociálního fondu (ESP), Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) a Magistrátu hl. m. Prahy na řešení projektu Vysokoškolská pedagogika.

Cílem projektu je:

- připravit komplexní multimediální kombinovaný kurz vysokoškolské pedagogiky a
- naučit vysokoškolské učitele orientovat se v oborech, které nebyly náplní jejich vysokoškolského studia a pomoci nichž by se mohla zkvalitnit pedagogická práce se studenty.

K tomu účelu je navržen multimediální kombinovaný kurz pro cílové skupiny, založený na psychologických a pedagogických základech vyučování odborným

předmětům na vysokých školách, v rozsahu 200–210 hodin studia.

Cílovou skupinu tvoří pražští vysokoškolští učitelé všech kategorií, přičemž primární cílovou skupinou jsou začínající učitelé a učitelé s malou (méně než tříletou) pedagogickou praxí, kteří neprošli vysokoškolským pedagogickým studijním programem nebo kurzem vysokoškolské pedagogiky.

Jako **hlavní výstup** projektu je navržen kurz vysokoškolské pedagogiky obsahující 14 modulů. Pro každý z nich bude k dispozici distanční text v HTML jazyce. Pro získání odborných dovedností budou ke každému běhu kurzu organizovány 2 povinné tutoriály formou týdenních soustředění.

Ke spolupráci na řešení projektu se kromě pracovníků Centra pro studium vysokého školství přihlásili

učitelé z vysokých škol Univerzity Karlovy v Praze (UK), Univerzity Hradec Králové (UHK), Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně (MZLU), Univerzity Palackého v Olomouci (UP), Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava (VŠB-TUO) a Technické univerzity v Liberci (TUL).

Návrh projektu vychází ze skutečnosti, že specializované *pedagogické* vzdělání je v České republice vyžadováno pouze u učitelů působících v předškolních zařízeních, na základních a středních školách. Nikoli však u *vysokoškolských učitelů*. Většina z nich předcházející pedagogickou přípravou neprošla a zkušenosti získává až při vlastním působení ve vysokoškolské výuce, což se mj. projevuje i v kvalitě výuky. V počátcích studia zejména technických oborů dosahuje „propadovost“ přes 50 % studentů prvních ročníků (Menclová, L. a kol.: Neúspěšnost studia posluchačů 1. ročníků technických studijních programů veřejných vysokých škol v České republice a její příčiny. Výzkum pro státní správu LS02M, Praha, CSVŠ, 2003).

Mladí (začínající) vysokoškolští učitelé odborných předmětů nemají teoretické vědomosti týkající se pedagogiky, základů psychologie učení, oborových didaktik, sociální komunikace, kontroly a klasifikace výsledků studia. Při metodické přípravě postupují *intuitivně* a mnohdy podceňují obtíže spojené se studiem předmětů i potíže vyplývající ze zásadních změn v charakteru středoškolského a vysokoškolského studia (Lisalová, J. a kol.: Inženýrská pedagogika, historie, současnost a perspektivy. Pedagogika, roč. LV, č. 1, 2005, s. 61–63).

Zatím existuje pouze kurz *inženýrské pedagogiky* pro učitele technických předmětů a nikoli kurzy vysokoškolské pedagogiky *dalších odborných předmětů*, ačkoli jsou velmi žádoucí. Projekt navrhuje schůdné řešení tohoto závažného problému v pražském regionu. Je zde soustředěna třetina veřejných vysokých škol a více než polovina soukromých vysokých škol s 38 % studentů, resp. 70 % studentů.

Navrhovaný kurz by po pilotáži probíhal formou off-line nebo on-line studia, takže by nenarušoval souběžný výkon povolání učitelů. Přitom je známo, že distanční vzdělávání s podporou eLearningu je nejvhodnější formou celoživotního učení (Zlámalová, H.: Výzkum možností systémového zavedení distanční /kombinované/ formy studia v rámci dalšího vzdě-

lávání pedagogických pracovníků. Výzkum pro státní správu LS1203, Praha, CSVŠ, 2003).

Projekt navazuje na dále uvedené **strategické dokumenty**:

1. **Memorandum o celoživotním učení.** Pracovní materiál Evropské komise.
2. **Usnesení vlády ČR č. 179 (25. 2. 2004)** o Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje výchovně-vzdělávací soustavy krajů, vycházející z dokumentu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) (www.msmt.cz – lišta „Dokumenty / další dokumenty“).
3. **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha).** Projekt se váže na části II/2: „Zvyšování kvality vzdělávání“; II/4: „Pedagogičtí pracovníci jako nositelé změn“; III/4: „Přístup ke vzdělávání a péče o studenty“; III/6: „Nové formy studia“; III/7.2: „Akademičtí pracovníci a studenti“; IV/1: „Vzdělávání dospělých jako integrální součást vzdělávací soustavy“; IV/2: „Klíčové problémy vzdělávání dospělých a jejich řešení“ a část IV/4: „Další profesní vzdělávání“. (Praha, MŠMT, 2001)
4. **Strategický plán hl. m. Prahy, část L1 „Posilování tradičního postavení Prahy jako centra vzdělanosti a humanity“** (www.praha-mesto.cz – lišta „Strategický plán hl. m. Prahy“).

Navrhované řešení projektu je zvláště důležité pro rozvoj bakalářského studia a se zvyšujícím se počtem studentů v těchto studijních programech. Vysokoškolští učitelé často působí zároveň v magisterském studiu, a nejen že nerozlišují *různou teoretickou náročnost* odborných předmětů zařazených v těchto odlišných studijních programech, ale především – jako specialisté – nejsou kvalifikovanými didaktiky a metodiky. To je jednou z vážných překážek vyšší úspěšnosti účastníků bakalářského studia, která je nezbytnou podmínkou jeho podstatného rozšíření. (Ve státech Evropské unie (EU) s delší tradicí strukturovaného studia tvoří absolventi bakalářských studijních programů více než polovinu všech vysokoškolských absolventů.)

Součástí kurzu budou tutoriály v rozsahu cca 100 hodin, sloužící k osvojování odborných dovedností.

Předběžný návrh modulární struktury a obsahu kurzu:

Vysokoškolská pedagogika (teoretický základ)	16 hod.
(praktikum)	16 hod.
Speciální (oborové) didaktiky (povinně volitelný 1 modul ze čtyř ^{*)})	12 hod.
Didaktika laboratorních prací a praktik	8 hod.
Komunikační a diskusní trénink	16 hod.
Rétorika	8 hod.
Tvorba srozumitelného textu	8 hod.
Biologické základy učení	4 hod.
Vybrané kapitoly ze sociologie	4 hod.
Vybrané kapitoly z psychologie	8 hod.
Moderní vzdělávací technologie	8 hod.
Celkem (samostatného studia ze studijních opor)	108 hod.

^{*)} Půjde o didaktiky technických, přírodovědných, zemědělských a humanitních předmětů.

V počáteční fázi se plánuje, že kurzem projde přibližně 100 začínajících vysokoškolských učitelů (lektorů, instruktorů) odborných předmětů s přístupem off-line a/ nebo on-line. Na závěr bude konána prezentačně komisionální zkouška spojená s pedagogickým výstupem každého účastníka a analýzou výstupu. Úspěšní absolventi získají certifikát o absolvování kurzu, potvrzený CSVŠ (které má již mezinárodní akreditaci asociace IGIP (Internationale Gesellschaft für Ingenieulpädagogik) pro pořádání kurzu inženýrské pedagogiky a devítiletou zkušenost s pořádáním kurzů tohoto zaměření).

Primární přínos pro cílové skupiny lze spatřovat v tom, že vysokoškolským učitelům technických a dalších odborných předmětů se dostane základní psychologické a pedagogické průpravy a zároveň získají dovednosti z oblasti pedagogické komunikace a oborových didaktik. Mladí techničtí i zemědělské inženýři a absolventi přírodovědných i humanitních oborů, působící jako vysokoškolští učitelé, takové vzdělání většinou postrádají. Pokud je získali v rámci specializace, jsou aprobováni jako *středoškolští* učitelé a na středních školách také působí.

Protože kurz bude uskutečněn formou eLearningu (s maximální podporou ICT), seznámí zároveň učitele s moderními vzdělávacími technologiemi. Předpokládá se i sekundární efekt na cílové skupiny, jimž kurz pomůže k přesnějším formulacím vzdělávacích cílů, při analýze a metodické přípravě učiva, psaní srozumitelných a názorných výukových textů,

aplikaci didaktických testů, přípravě multimediálních pomůcek i samostatných prací studentů (zadávaných individuálně), a v rámci nových přístupů k pedagogické komunikaci se studenty může snižovat výskyt konfliktních situací, resp. napomáhat jejich konstruktivnímu řešení.

Přínos projektových produktů je tak pro cílové skupiny potenciálně mnohostranný a zaplňuje citelnou mezeru v existující vzdělávací nabídce. Realizace projektu by také podpořila rozvoj perspektivních vzdělávacích technologií.

Institucionálním nositelem projektových aktivit po skončení financování bude CSVŠ. Využitelnost výstupu po skončení projektových prací je dána jednak trvalým zájmem cílových skupin o kurz tohoto zaměření, a také nutností aktualizovat obsah kurzu. Použitelnost všech výstupů (pojetí a metodika kurzu, informace o studiu, internetový portál i věcný obsah výukových modulů) je dlouhodobá. Střízlivý odhad možnosti používat kurz je nejméně 10 let po skončení projektu (výjimkou je výběrový modul Moderní vzdělávací technologie, jehož obsah bude inovován častěji). Následné využití kurzu nebude spojeno prakticky s žádnými náklady s výjimkou honorářů za tuteorskou činnost a technickou podporu. Předpokládá se, že náklady s tím spojené ponese fakulta, vysílající učitele do kurzu.

Studijní výsledky i výsledky anonymních šetření mezi všemi absolventy kurzu budou ukládány do

databázi. To umožní inovovat obsah kurzu, metody i formu výuky a garantovat průběžně vysokou kvalitu kurzu. Tyto náklady ponese po skončení podpory CSVŠ. Kurz vysokoškolské pedagogiky se tak může stát **trvalou** součástí vzdělávacích aktivit Centra a ve spolupráci s vysokými školami pražského regionu (a perspektivně i se všemi dalšími v ČR) přispívat k vyšší efektivitě vysokoškolského studia. S ohledem na kapacitní možnosti CSVŠ a externích tutorů lze ročně vyškolit desítky vysokoškolských učitelů.

V roce 2003/2004 činily roční náklady na vysokoškolského studenta v České republice více než 77 000 Kč a do roku 2010/2011 mají stoupnout na 86 000 Kč (Průběžná zpráva projektu LS0313, CSVŠ 2004). Proto každý student, který zanechá studia v 1. nebo 2. ročníku, představuje pro celou společnost značné finanční ztráty. Pedagogicky tímto kurzem vzdělání učitelé odborných předmětů pomohou takové ztráty snížit.

Dostupnost kurzu bude spojena s publicitou, zajišťovanou zveřejněním dosažených výsledků v odborných časopisech (revue AULA), na www stránkách CSVŠ i partnerských organizací a nabídkou hlavního projektového produktu všem vysokým školám pražského regionu. Na zmíněných www stránkách bude upoutávka kurzu i zajištěn „živý“ vstup do kurzu (pokud se zájemci předepsanou formou přihlásí a budou pro účast vybráni). CSVŠ i partneři uspořádají pro zájemce semináře a budou prezentovat příspěvky na konferencích s vysokoškolskými učiteli a akademickými funkcionáři.

Inovativnost projektu má několik aspektů. Především jde o originální nabídku kurzu *vysokoškolské pedagogiky* – analogický kurz ve vzdělávací nabídce ČR dosud neexistuje. Učivo kurzu je vyváženo z hlediska teorie a praxe a velký důraz je kladen na samostatné práce, zakončující každý modul.

Druhým aspektem je navrhovaná *kombinovaná forma* kurzu s využitím nejmodernějších vzdělávacích technologií. Jde o kombinaci samostatného studia z multimediálních výukových materiálů i pomůcek a povinných tutoriálů, zaměřených na osvojení pedagogických dovedností. Jako součást závěrečné zkoušky je plánován pedagogický výstup absolventů natáčený videokamerou a následně analyzovaný autorem/ autorkou i zkušební komisí.

Třetím významným aspektem je *pojetí* kurzu s maximálním využitím *interaktivity* studujících v rámci pedagogické komunikace i v rámci skupinového řešení případových studií z praxe.

Očekávanými **přínosy projektu** jsou:

1. Zvýšení pedagogické způsobilosti vysokoškolských učitelů, od které lze očekávat zlepšení studijních výsledků a nižší počet neúspěšných studentů zejména v počátcích studia. To se příznivě projeví v počtu absolventů bakalářských i magisterských studijních programů a ve snížení státních výdajů na studenty předčasně zanechávající studia.
2. Využití moderních vzdělávacích technologií v kurzu podpoří implementaci ICT do výuky na vysokých školách a zlepší i rozšíří počítačovou gramotnost učitelů (a zprostředkovaně i jejich studentů).
3. Zlepšení a usnadnění mnohostranného přístupu studentů k informacím, jejich účelného výběru a zpracovávání.
4. Efektivnější podpora nové formy pedagogické komunikace mezi učiteli navzájem, studenty navzájem a mezi učiteli a studenty. (Navržený internetový portál s eLearningovou formou kurzu bude obsahovat zvláštní sekci, která to umožní.)

- jp - - jl -

